

Europa is huiverig voor het toepassen van genetische modificatie. Maar de angst voor deze technologie berust op misverstanden, stelt **Louise O. Fresco**.

Het is tijd voor een genetische lente

Louise O. Fresco

is universiteits-hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, bestuurder en schrijfster

Er is een kentering op komst. In Engeland, het land waar de troonopvolger de moderne genetica nog bestempelt als 'het domein van God en God alleen', is het kabinet een breed offensief begonnen om genetisch gemodificeerde planten en dieren (GGO's) toelaatbaar te maken. Premier Cameron, de minister van onderwijs en wetenschap en de staatssecretaris van landbouw hebben zich vorige maand allen positief uitgelaten over de voordelen van genetische modificatie. Zij bepleiten meer soepelheid bij de EU, waar zoals bekend de toelatingsprocedure min of meer op slot zit, ondanks positieve adviezen van het Europese Agentschap voor Voedselveiligheid. De Britten vrezen dat de EU achterblijft bij de rest van de wereld, terwijl er geen indicaties zijn dat genetische modificatie meer risico's oplevert dan klassieke veredeling (eerder minder, door de scherpere controle). Volgens Cameron wil 60 procent van de Engelse boeren GGO's en zijn deze rassen essentieel voor de toekomstige voedselvoorziening.

In Spanje, het enige land in de EU waar op grote schaal genetisch gemodificeerde mais wordt verbouwd, hekelden Spaanse onderzoekers onlangs de manier waarop de Europese regelgeving wordt misbruikt.

Inhoudelijk is dit allemaal niets nieuws. Dezelfde argumenten komen ook terug in het officiële Nederlandse standpunt, al zie ik premier Rutte zich niet direct publiekelijk uitspreken en heeft universiteitsstad Nijmegen onlangs de eerste gentechnvrije zone ingesteld.

Een ander teken van deze kentering is dat niet meer alle maatschappelijke organisaties zich faliekant tegen genetische

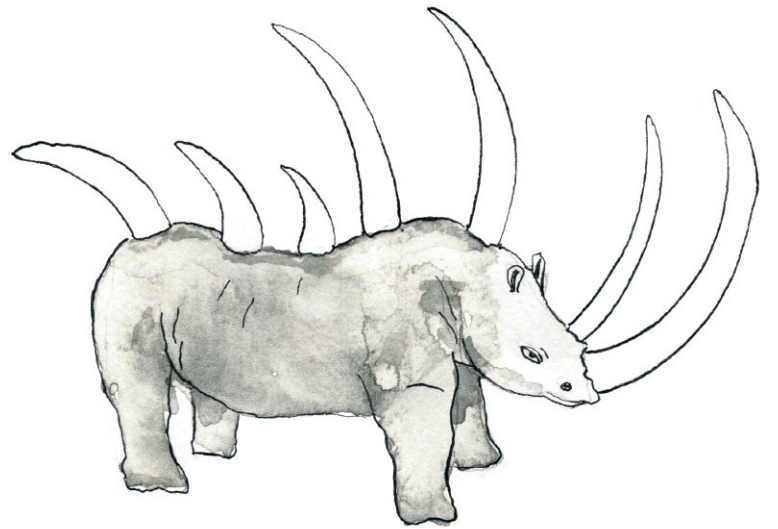
modificatie opstellen. Een aantal van hen (Solidaridad, Oxfam, WWF) kiest nu eieren voor zijn geld en zet in op duurzame landbouw, zonder uitspraak over gentechnologie.

Het is nu precies dertig jaar geleden dat voor het eerst een vreemd gen in een plant ingebracht is. Weinig andere technieken hebben zo snel een wereldwijd effect gehad. Meer dan 170 miljoen hectares werden in 2012 beplant met genetisch gemodificeerde gewassen, in de VS maar vooral ook in opkomende economieën. Alleen Europa blijft buiten deze trend: in de top-20 van landen met GGO's komt behalve Spanje geen enkel Europees land voor. Wellicht verandert dat dankzij de nieuwe, genuanceerde posities van politici en ontwikkelingsorganisaties.

Maar tegelijkertijd zwelt het ongeorganiseerde maatschappelijk verzet tegen genetische modificatie weer aan. Het vond zijn hoogtepunt in de demonstraties tegen zaadgigant Monsanto eind mei, in tientallen landen, vooral in het westen en in India (dat een sterk door het westen beïnvloede milieubeweging kent). Juist bij welvarende, verstedelijkte middenklassen is een voedingsbodem ontstaan voor gevoelens van angst over de afhankelijkheid van ondoorzichtige voedselketens. Genetische modificatie is daarvan het symbool.

Helaas berust het grootste deel van het verzet op misverstanden die voortdurend in de sociale media worden herhaald. Zo zouden volgens de tegenstanders Monsanto en vergelijkbare bedrijven 'verstikkende patenten' op zaden bezitten en deze onvruchtbaar maken (het zou zelfs gaan over '36 procent van alle tomaten en 49 procent van de bloemkool'). Hier loopt van alles door elkaar: je kunt geen octrooi hebben op 'tomaten', alleen op een specifiek ras in een specifiek land voor een specifieke periode. Een arme boer in Afrika kan gewoon haar tomaten oogsten. Er bestaan al lang rechten op verbeterde zaden, van ver voor de genetische modificatie – de Nederlandse zaadindustrie is er groot door geworden.

Overigens is het feit dat boeren zaden moeten kopen niet noodzakelijk een probleem, dat gebeurt al decennia, met name bij hybriden, en die kosten zijn relatief gering. Boeren worden alleen afhankelijk van zaadbedrijven als zij commerciële boeren zijn. Wat betreft steriliteit: ook hybriden produceren geen bruikbaar nageslacht. Het voordeel van steriliteit is dat daarmee het risico op verspreiding verdwijnt.

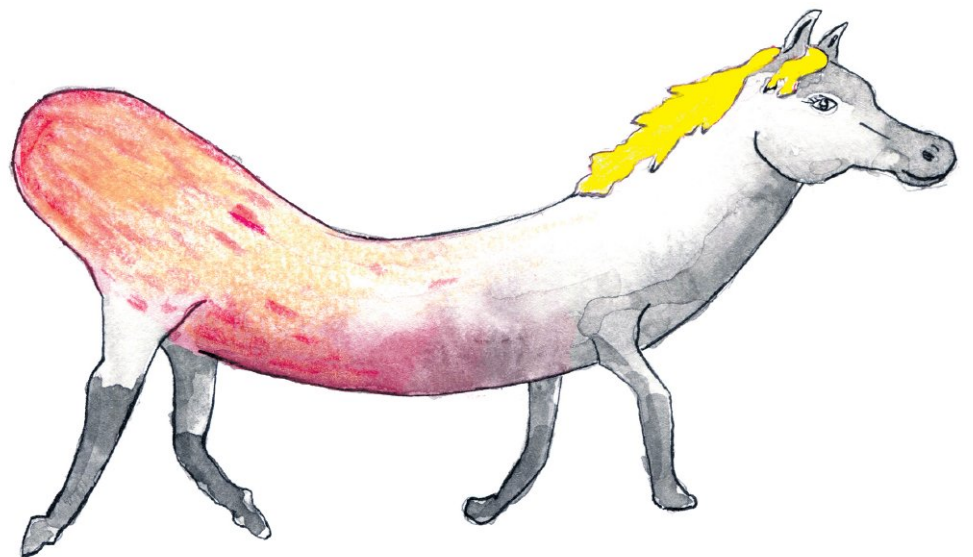

Het is ook een mythe dat Indiase boeren zo tot wanhoop worden gedreven dat zij zelfmoord plegen. Ook is niet alle genetische modificatie in handen van het bedrijfsleven. In China, een van de grootste spelers op dit gebied, heeft de overheid het monopolie.

Dit alles neemt niet weg dat er een aantal terechte kritiekpunten is op de groei van GGO's en de rol van grote bedrijven, die eigenlijk genetisch materiaal beschikbaar moeten houden voor andere veredelaars. En dan zijn er de risico's van GGO's in biologisch diverse oorsprongsgebieden – *Nature* wijdde er onlangs een themanummer aan. Maar de conclusie luidt dat GGO's nauwelijks of geen negatieve effecten op het milieu hebben en vaak zelfs positief werken door verminderd pesticiden-

gebruik, terwijl het inkomen van boeren bijna overal verbetert.

Het verzet tegen gentechnologie gaat over meer dan voedsel. Het volgt op Occupy en de jaarlijkse protesten bij de G20 en de G8. Dit is een verzet tegen de elite met zijn moderne uitvindingen, zijn verwevenheid met het bedrijfsleven en zijn geloof in de markt. Grappig genoeg is het alternatief van de demonstranten – biologische landbouw – al even elitair. De kans bestaat nu om de kentering in het denken over genetische modificatie om te zetten in breed gedragen maatschappelijk begrip, verantwoorde regulering van gentechnologie en een goed functionerende markt. Voor zoveel nuance krijg je niemand de straat op, maar het zou wel een genetische lente betekenen.

ILLUSTRATIES TJARKO VAN DER POL

